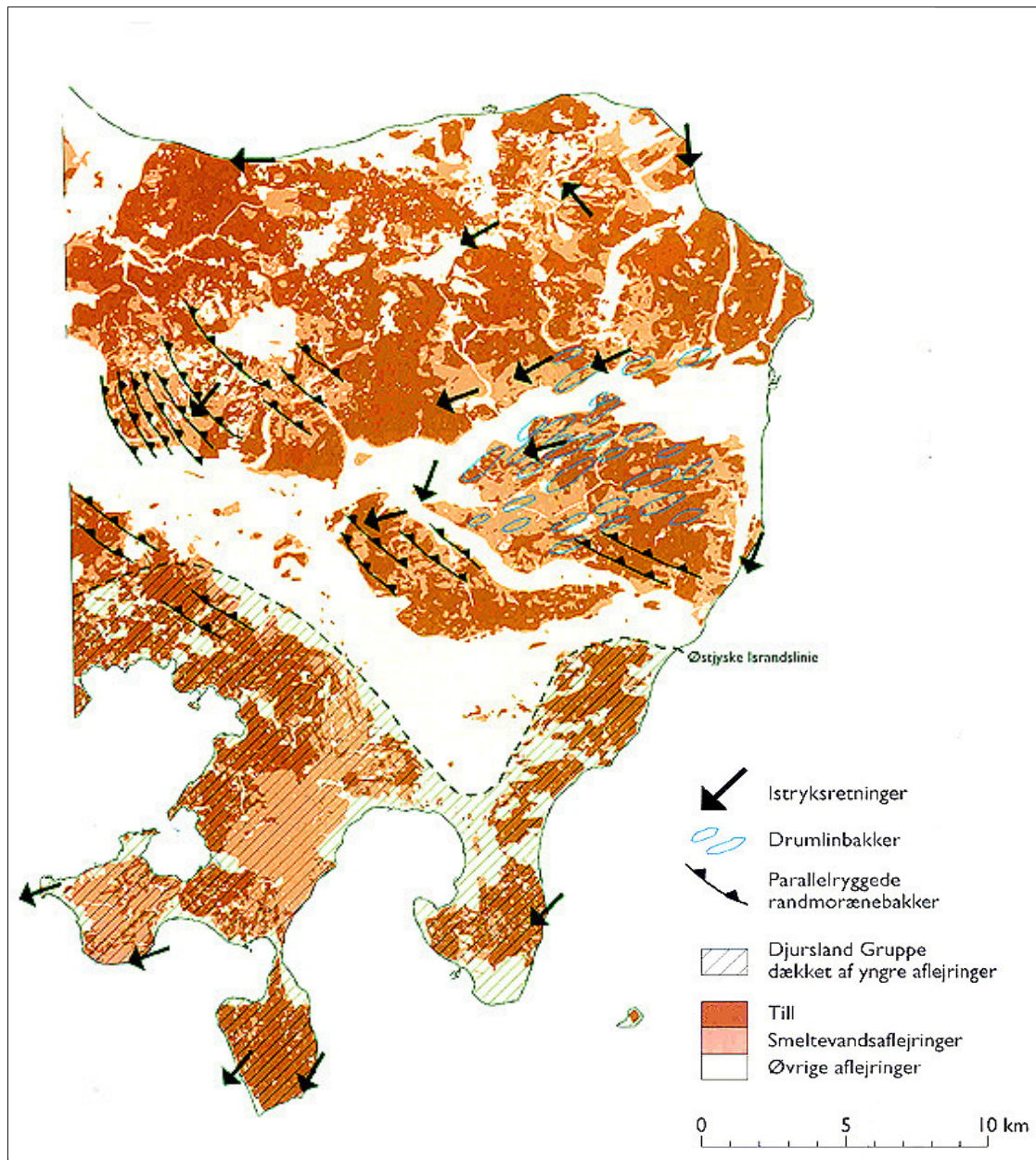

Supplerende beskrivelse af interesseområdet

Tirstrup Hedeslette

Isfremstød fra syd og sydøst: Det Ungbaltiske Fremstød

Det Ungbaltiske Fremstød overskred den sydlige del af Djursland og overpræger således de tidligere dannede landskabsformer der blev skabt af Nordøstfremstødet (NØ-fremstødet).

Kort over Djursland, der viser beliggenheden af den Østjyske Israndslinie. Denne er angivet med stiplede linie. Smeltevandsaflejringerne, der opbygger Tirstrup Hedeslette ses nord for israndslinien og disse blev ikke overskredet af isen. De smeltevandsaflejringer, der ligger syd for linien, har derimod i korte perioder været overskredet af det Ungbaltiske Fremstød. Linier med sorte takker angiver sammenhængende

randmorænebakker. Den nordlige del af Djursland findes som et moræneplateau, hvis dannelse skyldes NØ-fremstødet. Bemærk at de skraverede felter benævnes "Djursland Gruppe". Denne svarer til smeltevandsaflejringer afsat i relation til det Ungbaltiske Fremstød. Efter Pedersen & Petersen (1997).

Afsmeltningen af ismasserne foregik ikke jævnt. Da de smeltede, skete der således flere genfremstød, som for en kort periode atter fik gletscheren til at rykke frem. Efterhånden delte isen sig i to tunger, der skød sig ind i det, der i dag er henholdsvis Kalø Vig og Ebeltoft Vig.

Store mængder velafrundede sten og grus udgør et karakteristisk element i den del af Tirstrup Formationen der er dannet tæt ved eller i kontakt med isen. Billedet er fra en af de mange aktive råstofgrave ved Rosmus vest for

Glatved Strand. Foto: Tove Stockmarr (september 2000).

I løbet af det Ungbaltiske Fremstøds første stadium har isen spærret for smeltevandets afløb mod Kattegat. På dette tidspunkt dækkede isen endnu den østligste del af det nordlige Djursland. Det betød, at smeltevandet strømmede i vestlige og nordvestlige retninger.

Afstrømningsmønsteret var præget af mange mindre flodløb der hurtigt skiftede leje. Nærmest isens front var strømhastigheden meget høj, hvilket afspejles af smeltevandsslettens meget grovkornede materialer, der består af grus, sten og blokke. Bevæger man sig i vestlig retning, aftager forekomsten af de grovkornede materialer og bliver i stedet afløst af mere sandede aflejringer. Dette afspejler en aftagende strømningshastighed væk fra isens front.

Finkornede sandaflejringer karakteriserer de dele af Tirstrup Hedeslette der er dannet længere væk fra isens front. Billedet er fra den vestligste del af grusgraven ved Glatved. Profilet har vekslende lag af silt, sand og grus der er skrålejret. Skrålejringerne viser hvilken retning vandet strømmede. Foto: Tove Stockmarr (september 2000).

Efterhånden som isen smeltede, har vandet kunnet finde nye afstrømningsveje. Dette betyder, at der er dannet nye toppunkter på smeltevandssletten ligesom nye flodløb har eroderet i den tidligere smeltevandsslette.

Som eksempel på dette, kan dalen som den nuværende Skodå løber i, nævnes. Dalen kan følges fra Balle vest for Glatved Strand mod vest-nordvest til Kolind. Dalen er dannet som et sent stadium i afløbssystemet fra toppunktet ved Glatved Strand.

Tirstrup Hedeslette kan således inddeles i områder, der afspejler udviklingen i isens afsmeltning.

Stødtand af mammut fra Rosmus

Der er fundet kindtænder fra mammut ved Balle, Kolindsund og Rosmus. I en grusgrav ved Rosmus er der tillige fundet en stødtand fra en mammut. Tandens blev fundet i en grusaflejring. Stødtanden blev transporteret dertil med en smeltevandsflod og kan således være ældre end eller have samme alder som smeltevandsgruset. Der er foretaget en kulstofdatering (C14-datering) af tanden, hvilket gav en alder på ca. 13.000 – 14.000 år før nu. Tilstedeværelsen af stødtanden, i gruslaget der udgør en del af Tirstrup Formationen har været særdeles vigtig for fastlæggelsen af formationens alder.